

אוצר החכמה

אוצר החכמה

אוצר החכמה

אוצר החכמה

שעתיים לפני כניסת השבת, הופיע הבעל-שם-טוב בבית-המדרש שבעיירה. לא הייתה זו הפעם הראשונה שהצדיק עשה את השבת בעיירה זו, אך בשונה מכל יתר הפעמים הקודמות, הפעם אירע הדבר בהפתעה גמורה ובלא כל הודעה מוקדמת לתושבים.

למקום מיהר והגיע ר' זיסל, מחסידי הבעל-שם-טוב ומעשירי העיירה שרגיל היה לארח את רבו בביתו, בכל עת שהגיע לביקור בעיירה. השמועה על בואו הפתאומי של רבו הגיעה תכף ומיד לאוזניו, והוא ביקש לעצמו שוב את אותה הזכות שעליה כבר הייתה לו 'חזקה'. אלא שהפעם דחה הצדיק את ההזמנה. "את הלילה הזה אעשה בבית-המדרש", הבהיר.

אך הופעתו הלא צפויה בעיירה וכן התנגדותו להתארח בבית חסידו היו כאין וכאפס לעומת מה שהתרחש מאותו הרגע ואילך. "צאו לרחובות וקראו לכל תושבי העיירה הגברים לבוא ולהתכנס עתה בבית-המדרש", הורה הבעל-שם-טוב לקומץ תלמידיו שנלווה אליו בנסיעתו.

תושבי העיירה, שהיו בעלי אמונת צדיקים תמימה וחזקה, מיהרו להחליף את בגדי החול בבגדי השבת ופנו אל בית-המדרש כמצוות

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה—

סיפורי מופת - הבעל שם טוב ב רודרמן, זלמן עמוד מס : 57 הודפס ע"י אוצר החכמה

הצדיק. כשהכול התכנסו ובאו, עלה הצדיק על הבימה. פניו הביעו כובד-ראש ודאגה. הוא לא הכביר מילים, רק ביקש מן הקהל להצטרף לאמירת תהילים מתוך כוונה רבה.

הכול הבינו כי דברים בגו, ואף שהבעל-שם-טוב לא פירט את הדברים, היה ברור בעליל כי דבר-מה חמור מתרגש ובא והצדיק מבקש לבטלו. הקהל החל באמירת תהילים ביחד עם שליח-הציבור. מרגע לרגע גברה אווירת ההתעוררות הכללית. פסוקי התהילים נאמרו בחום רב ומתוך כוונה פנימית.

כשהגיע מועד כניסת השבת. עצר הבעל-שם-טוב את אמירת

התהילים לצורך תפילת המנחה: אך מיד לאחריה ציווה להמשיך בקריאת המזמורים.

עם רדת הערב החל הש"ץ, לפי הוראת הצדיק, להתפלל קבלת-שבת וערבית. כשהסתיימה התפילה, עדיין היו פניו של הבעל-שם-טוב חמורות-סבר. בתנועת יד קלה סימן להמשיך באמירת פרקי התהילים.

בינתיים נתאחרה השעה, ועקרות הבית וילדיהן החלו לנהור אל בית-המדרש כדי לתהות על פשר איחור בעליהן לסעודת ליל-השבת. כשקרבם ובאו לשערי בית-המדרש, ושמעו את קולות התפילה הבוקעים מתוכם, ואת הבעל-שם-טוב המנצח על הנעשה, הבינו גם הן כי עת צרה היא ליעקב. רבות מהן פנו אל עזרת-הנשים והצטרפו לאמירת התהילים הכללית.

הדבר נמשך עד סמוך לשעת חצות. אז סגר הבעל-שם-טוב את ספר התהילים שבידיו והדבר היווה אות לסיום התפילה. "יהודים יקרים, לכו לביתכם, קדשו על היין וסעדו את לבכם כמצוות היום. אך אל תאריכו בה יתר על המידה, ומיד בסיומה שובו לכאן להמשך התפילה", אמר הבעל-שם-טוב.

מתח רב שרר באוויר. היה ברור כי רק סכנה חמורה ביותר המאיימת על הציבור, הייתה גורמת לצדיק לכנס את כולם לשעות ארוכות של תפילה ותחנונים.

הבעל-שם-טוב עצמו, כפי שכבר הודיע ביום שישי, נותר יחד עם תלמידיו בבית-הכנסת שם סעדו את סעודת השבת.

כעבור שעה לא ארוכה שב הקהל לנהור אל בית-המדרש. ושוב פצחו הכול באמירת תהילים מעומק הלב. התפילה נמשכה עד לעלות השחר. אז הודיע הצדיק על סיומה. נדמה היה לקהל כי משהו בפניו

של הבעל-שם-טוב השתנה, ולטובה. הדאגה העצומה, שניבטה מהן כל הערב, סרה מעליהן, והן הקרינו רוגע ושלווה. הקהל פנה לביתו והבעל-שם-טוב ניגש לטבילת בוקר מוקדמת בבית-הטבילה.

אוצר החכמה

1234567

תפילת יום השבת נערכה בזמנה, למרות העדר שנת הלילה של התושבים. ואם לפנות בוקר צריך היה לפענח את תווי פניו של הצדיק, הרי שעתה ניכרה עליהן בבירור השמחה. בהשראת הצדיק נערכה כל התפילה כולה מתוך חדווה מיוחדת. ובסיומה, התלחש הבעל-שם-טוב עם החסיד ר' זיסל וזה מיהר להזמין את כל הקהל כולו לקידושא-רבא בביתו.

היה זה מחזה בלתי רגיל: הבעל-שם-טוב צועד בראש וסביבו ומאחוריו כל בני העיירה, ללא יוצא מן הכלל, לכיוון ביתו של ר' זיסל. כשקרבו אל הבית, עצר לפתע הבעל-שם-טוב את אחד המשרתים הגויים בבית אחת המשפחות בעיירה. הכול הצטופפו במעגל כדי לשמוע מה יש לצדיק לשוחח בשבת בלתי שגרתית זו עם המשרת הגוי.

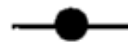
"ספר נא לי את אשר אירע אתמול בלילה", פנה הבעל-שם-טוב אל המשרת שנראה מבוהל. "ספר הכול ואל תחסר דבר, כי אין לך מה לחשוש מפניי".

תחילה גמגם המשרת, אולם כעבור רגע התעשת והחל להרצות בשטף את סיפורו:

ובכן, אתמול אחר הצהריים, סיפר, הזמין הגרף הגדול, אדונם של העיירה ושל כל האחוזות אשר סביב לה. את הכפריים המתגוררים

באזור לאספה דחופה שתיערך בערב ליד ביתו.

לקראת ערב נהרו אל הגינה הגדולה שלפני בית הגרף המוני כפריים. איש מהם לא ידע למה ומדוע נקרא לבוא, אך הגרף לא הותיר זמן רב מדי לניחושים והוא הסביר זאת מיד. הוא נשא דרשה חוצבת להבות בגנותם של היהודים, וטען כי הם סיבת כל הצרות בעולם. לבסוף הזמין את הכפריים, שנראו משולהבים מדבריו, להצטרף אליו לפוגרום שייעשה ביהודי העיירה. הוא הפנה אותם אל עבר מחסניו, מהם נטלו כלי משחית שונים. עוד הסביר הגרף כי בחר דווקא את היום הזה שכן בו מכונסים היהודים בבתייהם, תשושים ממלאכת כל השבוע. השעה שנקבעה לעריכת הפוגרום הייתה — חצות.

עיניהם של הקהל הרב שהקיף את הבעל-שם-טוב והאזין מצוממר לסיפורו של המשרת, הפיקו זעזוע וחרדה. הבעל-שם-טוב האיץ בו להמשיך: "ומה אירע בהמשך הלילה?".

כמחצית השעה לפני חצות הלילה, המשיך המשרת את סיפורו, הופיע במקום איש הדור צורה שירד מתוך כרכרה מפוארת רתומה למספר סוסים אצילים. למראה האיש המרשים נפתחו לרווחה דלתות ביתו של הגרף, והוא נכנס פנימה.

בינתיים הגיעה שעת חצות, והכול המתינו בקוצר רוח לגרף שיצא החוצה ויוביל את המערכה על בתי היהודים. הכפריים המתינו שעות ארוכות וכעת ציפו לפיצוי הגון על כך, באמצעות השלל הרב שתכננו לבזוז מן היהודים.

רק כשעה לאחר חצות נראו לפתע הגרף ואורחו ההדור פוסעים

מעדנות אל מחוץ לבית. הגרף ליווה את האורח אל עבר כרכרתו, שחיש מהר הסתלקה מן המקום ונבלעה בחשכת הלילה.

אז ניגש שוב אל גזוזטרת ביתו המשקיפה אל הגינה. "רבותי, צר לי, אך התכנית מתבטלת מסיבות שאיני יכול לפרטן עתה", אמר הגרף לכפריים המאוכזבים. הוא אף הוסיף והזהיר, כי "כל מי שירים ידו על איש מן היהודים, דמו בראשו". איש מן הכפריים לא הצליח להבין את פשר השינוי הקיצוני הזה בדעותיו ובכוונותיו של הגרף. מתוסכלים וממורמרים הסתלקו להם הכפריים לבתיהם.

פני הבעל-שם-טוב קרנו. "לך לשלום", פטר את המשרת שסיים את סיפורו והסתלק. הכול עלו ובאו לביתו של ר' זיסל שם כבר היה השולחן ערוך ומוכן, כיד המלך. לאחר הקידוש הרים הבעל-שם-טוב את ידו והס הושלך. הוא לא צריך היה לשאול איש מהקהל כדי לדעת מה היא משאלת הלב הכללית.

לבטח סקרנים אתם לדעת מה הסתתר מאחורי סכנת הפוגרום שריחפה על ראשינו בליל שבת, ומה הניא לבסוף את הגרף מלממש את מזימתו הנפשעת, פתח ואמר.

הנה תחלה

כולכם יודעים, כי רבים מאדוני הארץ מנהלים את עסקיהם עם סוחרים מבני עמנו. פריצים, רוזנים וגרפים אלה, חרף היותם בעליהן של אחוזות רבות, בדרך-כלל אין בידיהם די מזומנים כדי לספק את צורכיהם. ומכאן גם תלותם הרבה בסוחרים ובסוחרים היהודיים.

שונה מכולם הוא הגרף דנן, שבדרך-כלל אין לו בעיה של מחסור במזומנים, ועל-כן מעולם כמעט שלא עמד בקשר מסחרי כלשהו עם

סוחרים יהודיים. אולם איתרע מזלו ובעת האחרונה ספג רצף של הפסדים והוא נזקק בכל זאת לכסף מזומן. כמויות ענקיות של תבואה נצברו באסמיו מבלי שהצליח למכרן. ומכיוון שתבע עבורן מחיר גבוה מדיי ומשום שמעולם לא השכיל ליצור קשרי אמון עם הסוחרים היהודיים, מיאנו כל אותם הסוחרים שאליהם פנה לסגור עמו עסקה ולרכוש את תבואתו.

לאחרונה ממש הלך מצבו הכלכלי של הגרף והחמיר מאוד. אלא שברוב גאוותו, עשה ככל יכולתו להסתיר את הדבר, וברוב איוולתו אף לא היה מוכן להוריד את מחירה המופקע של תבואתו. בצר לו,

החליט כי היהודים הם אֵם כל חטאת וכי הם האשמים בכל הפסדיו. ומכיוון שכך, גמל זה בלבו החלטה – להשמיד, להרוג ולאבד, היה לא תהיה.

בראותי את הסכנה המתרגשת לבוא מיהרתי לכאן, ומשום כך הזעקתי את כולכם לאמירת תהילים בלתי פוסקת – אולי יחוס עם עני ואביון, אולי ירחם.

אמש לקראת חצות, זמן קצר לפני המועד המתוכנן לפוגרום, ראיתי כי הנה הנה עומדים הם שערי הרחמים להיפתח בלחץ התפילות והתחנונים. ביקשתי לנצל זאת, ודחקתי אותם עוד מעט ועוד מעט עד אשר נפתחו לרווחה.

חבר ותיק וקרוב ביותר היה לו לגרף עוד מימי נעוריו. השניים היו במשך שנים ארוכות ידידים אוהבים בלב ונפש. ברכות השנים עלה גם החבר לגדולה והוא התעשר. אולם מפאת המרחק הרב בין מקומות מגוריהם ובגלל טרדות העסקים, הוזנח הקשר הזה לפני כמה שנים.

בינתיים הספיק החבר להשלים את ייעודו בעולם הזה ולהיפרד ממנו, אך עובדה זאת טרם הגיעה לידיעת הגרף. לפיכך הלכתי אצל אותו חבר ו'הקמתי' אותו מרובצו... שלחתי אותו אל ביתו של הגרף כדי לסכל את המזימה הנוראה.

כשהגיע החבר לבית הגרף, שמח לקראתו עד כדי כך, שכמעט שכח את כל תכניותיו להמשך הלילה. "מי אלה האנשים הרבים הצובאים על ביתך?", התעניין החבר אצל הגרף. והוא סיפר לו על התכנית שנועדה לחצות בלילה. החבר הניח את ידיו על כתף הגרף ובנימה

ידידותית ביקש להעמידו על טעותו. "אינך יודע מה שאתה מעולל לעצמך", אמר. "אני, וכך גם כל יתר חבריי, מנהלים את עסקינו רק עם היהודים! דע לך כי אנשים חכמים הם המבינים עניין ומחליטים במהירות. אין כמותם לעסקים".

הגרף תינה באוזני חברו את צרת התבואה האצורה באסמיו ואת ההסתבכות המדאיגה של עסקיו בשל כך. "אם רק תציע ליהודים את הסחורה במחיר סביר, יקנו הם אותה ממך בתוך זמן קצר!", הרגיע אותו החבר.

ואמנם דברי החבר נכנסו ללבו של הגרף ובו ברגע החליט למחוק את תכנית ההרג והביזה שרקם. הוא הבין כי לא זו בלבד שעסקיו לא ייושעו מן הפוגרום ביהודים, אלא שבכך יאבד כל סיכוי למכור אי פעם את סחורתו ולשקם את עסקיו.

אחרי תוספת

הקהל הרב שמילא את טרקלין ביתו של ר' זיסל, נותר המום ופעור פה למשמע חלקו השני, זה שמאחורי הקלעים, של המאורע שברגע האחרון נתבטל. אך כעבור רגע, הפר הבעל-שם-טוב את הדממה. הוא פצח בנעימת רגש עליזה שסחפה עמה את כל הנוכחים.

מיד לאחר השבת זימן אליו הגרף מספר סוחרים יהודים, ולאחר משא-ומתן קצר חתם עמם על עסקה שכללה את כל מלאי התבואה שהיה ברשותו. מאז שינה כליל את יחסו אל היהודים.

מעשה זה סופר על-ידי הצדיק רבי אברהם יעקב מסדיגורה, בנו של הצדיק הנודע רבי ישראל מרוז'ין. וכשסיים לספר הוסיף ואמר: וכי זקוק היה הבעל שם-טוב לבוא אל העיירה ולשבות בה, כדי לפעול

אוצר החכמה

לישועת תושביה? הלוא יכול היה להתפלל עבורם גם במקומו! –
 אלא כך אמר אותו אוהב ישראל בלבו: אם ישעה אכן הקב"ה
 לתפילותיי ויציל את יושבי העיירה מן האסון, מה טוב; ואם חלילה
 לא, רוצה אני גם כן להיות עמם בשעת צרתם, עמם אנוכי בצרה...

הוציא מהכסף

1234567

1234567

אוצר החכמה

אוצר החכמה

1234567

הבעל-שם-טוב אמר:

השגחה פרטית אין פירושה רק שכל מאורעות
 הנבראים נתונים להשגחה העליונה, אלא גם
 שכל תנועה של כל אחד מהנבראים כולם יש
 ידם ומשמעות לכללות בוזנת הבריאה

(ספר דמאריס קנפריס עמ' 740)